

Силабус курсу «Політичні процеси, відносини та інститути як об'єкти політологічного аналізу»

Ступінь вищої освіти Доктор філософії

Галузь знань: – С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Освітньо-наукова програма – С2 «Політологія»

Рік навчання: 1, Семестр: 2

Кількість кредитів: 5. Мова викладання: українська

Керівник курсу

ППП

к. політ. н., доц. Томахів Володимир Ярославович

Контактна інформація: (0352)47-50-50#19-22

Опис дисципліни

Навчальна дисципліна спрямована на поглиблене теоретико-методологічне осмислення політичних процесів, відносин та інститутів як ключових об'єктів сучасної політичної науки. Курс орієнтований на формування у здобувачів третього рівня освіти системного бачення структури та динаміки політичної реальності, оволодіння сучасними концептуальними підходами до аналізу політичних трансформацій, інституційних змін і взаємодії акторів у багаторівневих політичних системах. У межах дисципліни розглядаються класичні та сучасні теоретичні традиції дослідження політичних процесів (інституціоналізм, неінституціоналізм, структурно-функціональний підхід, теорія раціонального вибору, дискурсивний та мережевий підходи), аналізуються типології політичних відносин, механізми формування та функціонування політичних інститутів, їхня роль у забезпеченні стабільності й змін політичних систем.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
4 / 4	Тема 1. Сутність та типологія політичних процесів	Комплексно розуміти принципи функціонування та закономірності розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів, відносин та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів. Аналізувати політичний процес як загальну динамічну характеристики всієї політичної системи. Розкривати його зміст, місце та роль основних акторів.	Поточне опитування
2 / 2	Тема 2. Методологія дослідження політичних процесів	Аналізувати основні наукові підходи до методології дослідження політичного процесу та їх зміст. Знати основні етапи еволюції методологічних підходів до дослідження політичних явищ. Розуміння основних системних понять та	

		методологічних принципів аналізу.
2 / 2	Тема 3. Політичні відносини: сутність, структура, типологія	Розкривати сутність і види політичних відносин. Знати сутність, структуру та основні підходи до типологізації політичних відносин у сучасній політичній науці. Розуміти взаємозв'язок політичних відносин із владою, політичними інститутами та політичними процесами. Аналізувати та критично оцінювати трансформацію політичних відносин в умовах соціально-політичних змін і кризових процесів.
2 / 2	Тема 4. Прийняття політичних рішень як змістовна складова політичних процесів та відносин: суть, технології прийняття і впровадження	Розкривати сутність і види політичних рішень, технологію процесу прийняття та впровадження політичних рішень, стадії і учасників процесу. Аналізувати чинники та критерії ефективності політичних і державних рішень.
2 / 2	Тема 5. Суб'єктивний вимір політичних процесів : політична свідомість, культура та ідеологія	Розкривати зміст понять: політична свідомість, політична ідеологія та політична психологія. Аналізувати причини виникнення світових політико-ідеологічних доктрин та їх суть, еволюцію, функціонування в сучасному світі та в Україні.
4 / 4	Тема 6. Світовий політичний процес	Розкривати зміст міжнародного політичного процесу, його елементів, суб'єктів, об'єктів. Виявляти діалектику зв'язку внутрішньої і зовнішньої політики. Розуміти принципи функціонування та закономірності розвитку світової політики та політики окремих країн та регіонів. Використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики на міжнародному рівні.
2 / 2	Тема 7. Політична організація життя суспільства	Розкривати системну організацію політичного життя, політичну систему як механізм організації політичного життя суспільства. Проводити аналіз її структури, функцій, типології, основних тенденцій функціонування в сучасному світі та в Україні.
4 / 4	Тема 8. Політичні інститути як об'єкти політологічного аналізу	Комплексно розуміти особливості політичних процесів та реалізації влади у різних політичних системах та використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політичних інститутів. Аналізувати політичні інститути як структурні елементи політичної системи та їх взаємодію з іншими її елементами.

		Розуміти особливості держави як універсального та головного інституту політичної системи суспільства.
2 / 2	Тема 9. Індивідуальний та колективний рівні політичних процесів	Аналізувати основні моделі взаємин людини, соціальних груп, форм та типів їх політичної участі в політиці. Розкривати роль політичної еліти і лідерів політичному процесі.
4 / 4	Тема 10. Політичні зміни як фактор суспільного розвитку та політичних процесів. Політичні конфлікти	Пояснювати політичні зміни як специфічний тип соціальних змін та фактори суспільного розвитку. Аналізувати причин виникнення політичних конфліктів і криз та напруженостей, особливості етнополітичних та етнорелігійних конфліктів.
2 / 2	Тема 11. Політична модернізація і транзит в політичних процесах.	Аналізувати основні наукові концепції політичного розвитку та модернізації, їх зміст. Оперувати методикою та навиками політичного прогнозування.

Літературні джерела:

1. Вонсович С. Загальна теорія політики: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський національний університет імені І. Огієнка. 2024. URL: [Vonsovych-S.-Zahalna-teoriia-polityky.pdf](https://www.vonsovych-s.com.ua/zahalna-teoriia-polityky.pdf)
2. Гончарук-Чолач Т.В., Гурик М.І., Томахів В.Я. Ліберальні вчення Людвіга фон Мізеса як теоретичне підґрунтя післявоєнної відбудови України. Науково-теоретичний альманах Грані. 26(2). 2023. С. 61-65.
3. Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX–XX століть. Київ: Дух і Літера, 2024. 480 с.
4. Кіянка І. Б. Політична конфліктологія: Навчальний посібник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 96 с.
5. Коновальчук Т. А. Процеси та особливості політичного транзиту в Україні. Сталий розвиток суспільства та держави: сучасні виклики та напрямки розвитку: матер. Всеукр. наук. конф. молодих вчених / за ред. М. Р. Аракеяна, К. І. Спасової. Одеса, 2022. С. 231-233.
6. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. К.; Vivat, 2020. 256 с.
7. Кристиняк М. Особливості формування еліти в Україні та засади щодо вдосконалення процесу її створення. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки» № 3 (27), 2020. С. 78-82. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal_paper/2020/nov/22510/14.pdf
8. Манелюк Ю. М. Політичні ідеології: практикум. Київ: КНЕУ, 2024. 217с.
9. Міжнародна політологія: навч. посіб. / Бульбенюк С. С., Гапоненко В. А., Довганик Н. М. та ін.; Електрон. текст. дані. Київ: КНЕУ, 2022. 290 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/3aa6b37e-a095-421e-a40e-10054b3ddb9a>
10. Назарчук О. Вплив політичних еліт на державну політику та громадські ініціативи в Україні. Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління. 2024. №3 (75). URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/4447?utm>
11. Неліпа Д. В. Системний аналіз в політології: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2023, 304 с.
12. Остапець Ю. Політичні партії і партійні системи. Основи громадянського суспільства та політичних знань: навч. посіб. Суми: Унів.кн., 2023.
13. Петренко І. І. Політичне рішення. Навч. посібник. К.: Норма права, 2023. 220 с.

14. Політична модернізація та транзитивні процеси: електрон. метод. рекомендації до вивчення курсу «Політична модернізація та транзитивні процеси» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад. А.В. Кройтор. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І.І.Мечникова, 2023. 56 с.
15. Політичне лідерство: навчальний посібник / В. А. Гапоненко, С. С. Бульбенюк, Н. М. Довганик та ін. К.: КНЕУ, 2021. 324 с.
16. Політичні інститути та процеси : методичні рекомендації до вивчення дисципліни: для аспірантів спеціальності «Політологія» / Укладачі : Є. В. Перегуда, Ф. Г. Семенченко. Київ-Тернопіль : КНУБА, Ф-ОП Шпак В .Б., 2023. 44 с. URI <https://repository.knuba.edu.ua/handle/123456789/18020>
17. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.
18. Політичні технології в сучасних владних процесах : навчальний посібник / В. Ф. Смолянюк, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк та ін. К.: КНЕУ, 2021. 328 с.
19. Робінкова С. Динаміка розвитку політичних систем в історії та теорії політичної думки. *Соціально-політичні студії. Науковий альманах. Праці молодих науковців*. 2024. Вип.8. URL:<https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e522a16c-bcbc-483f-b334-7543a9ba462e/content>
20. Романюк А. Еволюція політичних інститутів. Коли і за яких обставин сформувалися політичні інститути?: навч.посібник. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2025.184 с.
21. Сучасні політичні процеси: навч.-метод. посіб. для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти. / Уклад.: Л. Кормич, І. Милосердна, А. Прохоренко. Одеса : Фенікс, 2023. 58 с.
22. Томахів В. Загальна теорія політики: навч. посіб. Тернопіль. ЗУНУ, 2025. 260 с.
23. Томахів В. Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Політичні процеси, відносини та інститути як об'єкти політологічного аналізу» для здобувачів третього рівня освіти. Першоджерела. Тернопіль: ЗУНУ, 2025. 24 с.
24. Томахів В. Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Політичні процеси, відносини та інститути як об'єкти політологічного аналізу» для здобувачів третього рівня освіти. Тернопіль: ЗУНУ. 2025. 24 с.
25. Томахів В. Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Політичні процеси, відносини та інститути як об'єкти політологічного аналізу». Глосарій. Самостійна робота для здобувачів третього рівня освіти. Тернопіль: ЗУНУ. 2025. 24 с
26. Томахів В. Я. Приймич А.П. Невидимі війни чорного піару в глобальному політичному контексті. *Політикус*: 2025. № 2. С. 172-176.
27. Томахів В. Я., Качуровський О. П. Концептуальні засади дослідження демократичних трансформаційних процесів. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2024. № 47. С. 140–144.
28. Томахів В., Качуровський О.. Концептуальні засади дослідження національної консолідації. *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії*. 2023, № 51. С.222-230.
29. Томахів В., Качуровський О..Вплив корупції на політичну систему сучасної України. *Гілея: науковий вісник*. 2021. Випуск 160.(№ 1-2) Ч.3. Політичні науки. С.100-104.
30. Томахів В.Я. Політичні трансформації в європейських національних державах в умовах глобалізаційних процесів. / Трансформація суспільних відносин в Україні в умовах децентралізації публічної влади (соціально-філософський та політологічний аспекти): монографія / авт. колектив: О. Рудакевич (керівник) та ін. Тернопіль: ЗУНУ, 2025., С.373-405.
31. Шайгородський Ю. Політична культура як чинник розвитку демократичного політичного режиму в Україні. Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Т. А. Бевз, С. Г. Брехаря, М. С. Кармазіна, В. О. Ковалевський, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т.

М. Ляшенко, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. С.304-351.

32. Goncharuk-Cholach N., Tomakhiv V., Chuhur R. Communication process as political interaction between mass media and political propaganda. «Політичне життя», 2023. № 2, С.66-71.
33. Heywood A. Political Theory: An Introduction 3rd edition. Palgrave Macmillan, 2005. 432 p
34. Introduction to Political Science. / Mark Carl Rom, Georgetown University; Masaki Hidaka, American University, Rachel Bzostek Walker, Collin Colleg. OpenStax Rice University, 2022. 626 p. URL: [Introduction to Political Science](#)
35. Tomakhiv V., Pryimych A. An individualistic approach to the research of black pr in election campaigns. *Політичне життя*. 2024. № 3. С 81-84.

Критерії, форми поточного та підсумкового контролю (заліку).

В процесі вивчення дисципліни використовуються такі методи оцінювання навчальної роботи здобувача освіти за 100-бальною шкалою:

- практичні заняття;
- самостійна робота;
- публічне оприлюднення самостійної роботи (залік).

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової:

Вид контролю	Шкала оцінювання	Ваговий коефіцієнт	Частка у підсумковій оцінці
Практичні заняття	0–100 балів	0,50	50 %
Самостійна робота	0–100 балів	0,40	40 %
Публічне оприлюднення самостійної роботи (залік).	0–100 балів	0,10	10 %
Разом		1,00	100 %

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	Задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)